05/02/2019

Το Εκκλησιαστικό Μουσείο Λήμνου

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου

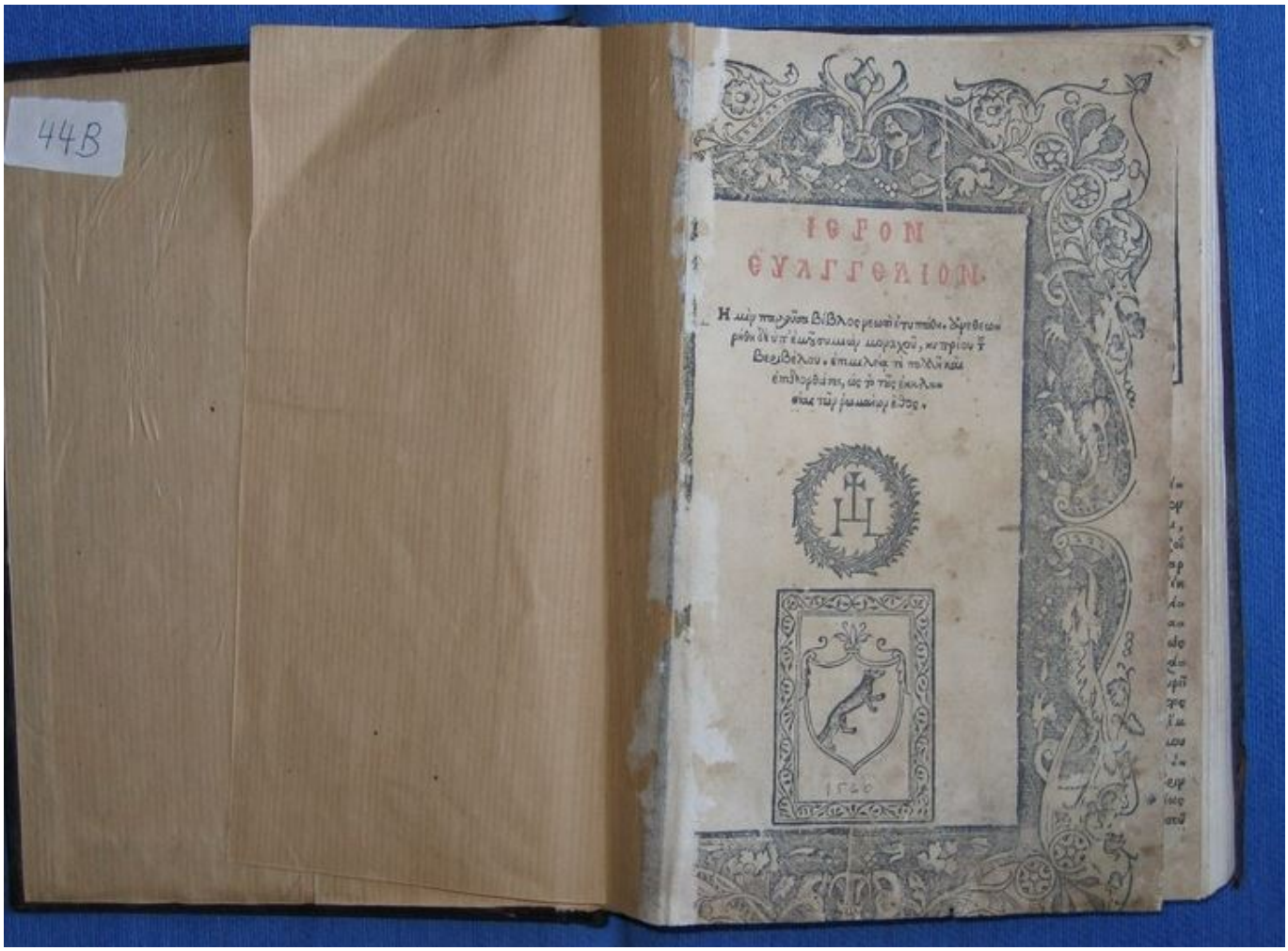

Η Ιερά Μητρόπολις Λήμνου έχει να επιδείξει κατά την διάρκεια των αιώνων μια ιστορική πορεία ιδιαιτέρως πνευματική και ευεργετική για το χριστιανικό πληθυσμό της νήσου. Από τον Άγιο Στρατήγιο που συμμετείχε στην Α΄Οικουμενική Σύνοδο για την καταδίκη του Αρειανισμού μέχριτον Ιωακείμ τον Χίο ο οποίος μαρτύρησε το 1770 μετά την εγκαταληφθείσα εκστρατεία του Αλεξ.Ορλώφ στο νησί, και έως τον σημερινό μητροπολίτη Λήμνου Σεβασμιώτατο κ.κ Ιερόθεο, τον 61ο στη σειρά διαδοχής, πλήθος μητροπολιτών, αρχιερέων και απλών κληρικών με πατρική στοργή στερέωσαν την πίστη των χριστιανών αλλά και συνέβαλαν στη μόρφωση τους και στην ενδυνάμωση του εθνικού τους φρονήματος σε δύσκολους καιρούς.

Δεν θα ήταν ωστόσο δυνατόν να συντελεστεί το θεάρεστο αυτό πνευματικό έργο χωρίς την ύπαρξη των ιερών αντικειμένων που χρησιμοποιήθηκαν στον

εκκλησιασμό των Λημνίων στον οποίο διακονούσε ο κλήρος της νήσου. Πόσες ιερές εικόνες, στ’ αλήθεια, έγιναν αντικείμενο λατρείας και προσκυνήσεως κατά την διάρκεια των αιώνων; Με πόσους σταυρούς αγιάσθηκαν, με πόσα λάβαρα και εξαπτέρυγα ελιτάνευσαν, πόσες κανδήλες άναψαν, πόσα κεριά εναπόθεσαν στα κηροπήγια μαζί με τις προσευχές τους, από πόσα Ιερά Ευαγγέλια άκουσαν τον θείο λόγο, πόσοι κώδωνες εμαρτύρησαν την ζώσα πίστη της ορθοδοξίας; Το πέρασμα των χρόνων είχε ως αποτέλεσμα πολλά από αυτά τα ιερά αντικείμενα να φθαρούν και να απολεσθούν από αμέλεια
είτε εκλάπησαν από διάφορους κατακτητές και τυχοδιώκτες.

Τον υπάρχοντα αυτό κίνδυνο της φθοράς και της απώλειας των ιερών αυτών αντικειμένων διαισθάνθηκε ο σημερινός μητροπολίτης Λήμνου Σεβασμιώτατος κ.κ Ιερόθεος ο οποίος λίγους μήνες μετά την ενθρόνισή του την 19η Φεβρουαρίου του 1989, έσπευσε να συγκεντρώσει ορισμένα από τα ιερά αυτά αντικείμενα που βρίσκονταν στους ενοριακούς ναούς, στα παρεκκλήσια και στα εξωκκλήσια των χωριών της Λήμνου, τα οποία βρίσκονταν μέσα ντουλάπες.Έτσι την 14η Μαΐου 1989 έχουμε το πρώτο πρωτόκολλο παραλαβής των ιερών αυτών αντικειμένων τα οποία συγκεντρώθηκαν στο Μητροπολιτικό Μέγαρο που βρίσκεται στο Ρωμέικο Γιαλό.

Δύο χρόνια αργότερα, την 5η Ιουνίου του 1991 γίνεται πρόταση (υπ’ αριθ. 209/30/5.6.1991) από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη κ.κ Ιερόθεο για σύσταση και λειτουργία Εκκλησιαστικού Μουσείου, δεδομένης πλέον της ύπαρξης μουσειακού υλικού, στο οποίο θα συγκεντρώνονταν και θα φυλάγονταν τα προγονικά ιερά κειμήλια. Την ίδια χρονιά με απόφαση της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, η οποία δημοσιεύτηκε και στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως (ΦΕΚ 155/Α/11-10-1991), ιδρύθηκε στην Ιερά Μητρόπολη Λήμνου Εκκλησιαστικό Μουσείο με έδρα τη Μύρινα. Σύμφωνα με το ιδρυτικό κείμενο (άρθρο 3) το Εκκλησιαστικό Μουσείο έχει ως σκοπό και αποστολή την συγκέντρωση, τη συντήρηση, τη διαφύλαξη και την κατάλληλη έκθεση παλαιών Ιερών Εικόνων, Ιερών Σκευών, Αμφίων, Βιβλίων, Εγγράφων, καθώς και παρόμοιων αντικειμένων που έχουν ιστορική και αρχαιολογική αξία και τα οποία είναι διάσπαρτα και πλέον εγκαταλελειμμένα στους Ιερούς Ναούς,τα Παρεκκλήσια και τα Εξωκκλήσια της Μητροπολιτικής περιφέρειας Λήμνου και Αγίου Ευστρατίου και υπόκεινται στον κίνδυνο της απώλειας και της φθοράς.

Επιπλέον στα άρθρα 4 – 8 του ίδιου κανονισμού (υπ. αριθ.56/1991) προβλέπεται η σύσταση πενταμελούς Διοικητικού Συμβουλίου αποτελούμενο από τον εκάστοτε Μητροπολίτη Λήμνου, ως Πρόεδρο και από δύο κληρικούς και δύο λαϊκούς ως μέλη για την διοίκηση του Μουσείου. Μεταξύ των αρμοδιοτήτων του Συμβουλίου είναι

να παρακολουθεί την λειτουργία του Μουσείου από άποψη επιστημονική και διοικητική, να αποδέχεται κληρονομίες, κληροδοσίες και δωρεές υπέρ του Μουσείου και γενικότερα να αποφασίζει για κάθε θέμα, που ανάγεται στην επίτευξη των σκοπών του Μουσείου.

Από την ίδρυση του Εκκλησιαστικού Μουσείου και με ενέργειες του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη κ.κ Ιερόθεου, ο όποιος διέθετε και την εμπειρία της διάσωσης των ιερών κειμηλίων, αφού για πολλά χρόνια υπήρξε μέλος της αρμόδιας επιτροπής της Ιεράς Συνόδου, άρχισαν να συγκεντρώνονται στις αίθουσες του Μουσείου «με πόνο και δάκρυ, γιατί πολλοί δεν καταλάβαιναν από τέτοιες
προσπάθειες που αφορούσαν στην ιστορική ανάδειξη ενός τόπου» όπως αναφέρει ο ίδιος, πλήθος ιερών εικόνων, σκευών, αμφίων και διαφόρων άλλων εκκλησιαστικών αντικειμένων.
Μάλιστα πρώτος δωρητής ιερών αντικειμένων στο Εκκλησιαστικό Μουσείο είναι ο ίδιος ο μητροπολίτης Λήμνου Σεβασμιώτατος κ.κ Ιερόθεος. Την Κυριακή 27 Μαΐου 2007 που εγκαινιάστηκε το Μητροπολιτικό Μέγαρο, έγινε ουσιαστικά και η επανέκθεση των ιερών αντικειμένων του Μουσείου. Στις δύο αίθουσες του Εκκλησιαστικού Μουσείου εκτίθενται πρωταρχικώς κατά είδος και έπειτα κατά θεματική ενότητα 502 ιερά αντικείμενα της Βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου.

Η έκθεση περιλαμβάνει:
α) 197 εικόνες. Συγκεκριμένα εκτίθενται : λυπηρά επιστηλίου, απολήξεις τέμπλου, τρίπτυχα, μουσαμάδες, λάβαρα, επιστύλια τέμπλου, βημόθηρα, εικόνες, σταυροί επιστηλίου. Η παλαιότερη χρονολογημένη εικόνα, του Επιτάφιου Θρήνου, είναι του έτους 1777.

β) 85 βιβλία. Το παλαιότερο «Μηναίον Μαρτίου» είναι του έτους 1558.

γ) 37 άμφια. Συγκεκριμένα εκτίθενται τα εξής είδη : ζεύγη επιμανηκίων, πώλοι, ζώνες, επιγονάτια, σάκκοι, μήτρα, φελόνια, στιχάρια, πόρπες, επιτραχήλια, μανδύας.

δ) 154 σκεύη. Συγκεκριμένα εκτίθενται: κώδωνες, αντιμήνσια, σταυροί αγιασμού, κατζία, μονόκηρα, δίκηρα, τρίκηρα και πεντάκηρα κηροπήγια, χρυσοκέντητα καλλύματα Αγίων Ποτηρίων, θυμιατά, σταυροί λιτανείας, ποτήρια, δισκάρια, μπακράτσια (δοχεία αγιασμού), λόγχες, αστερίσκοι,

λειψανοθήκες, σφραγίδα άρτου, αρτοφόρια, μυροδοχεία,
επιστέψεις επιταφίων, δίσκοι ζέου, δοχεία ζέου, κανδήλες,
4 δίσκοι αντιδώρου, ραντιστήρια, δίσκοι συλλογής εισφορών,
εξαπτέρυγα, λαβίδες.

ε) Τέλος εκτίθενται και 29 διάφορα άλλα εκκλησιαστικά
αντικείμενα, όπως μπάντες, πολυέλαιοι, ποιμαντορικές ράβδοι,
έπιπλα, έγγραφα, βακτηρίες, κυτία εισφορών, λιθογραφίες,
επιτάφιοι, εγκόλπιον, γεωγραφικοί πίνακες, σφραγίδες,
κεντήματα και άλλα.

Στα δεκαπέντε και πλέον έτη που λειτουργεί το Εκκλησιαστικό Μουσείο έχει συντελεστεί αξιοσημείωτο έργο. Με την φροντίδα της Ιεράς Μητροπόλεως, αλλά και χάρη στο ενδιαφέρον της Ελληνικής Πολιτείας που επιχορηγεί τις δραστηριότητες του, εκτίθενται στο ανακαινισμένο χώρο του Μουσείου με μεγάλη ασφάλεια και με την απαραίτητη επιστημονική τεκμηρίωση (καταγραφή, περιγραφή και φωτογράφιση) πλήθος εκκλησιαστικών κειμηλίων από την Λήμνο και τον Άγιο Ευστράτιο, ενώ έχει προχωρήσει σεικανοποιητικό βαθμό το έργο της συντήρησής τους, σε συνεργασία με επιστημονικούς συνεργάτες.

κείμενο: Βασίλη Κ.Παρίση (φιλόλογος)